

בעזהשי"ת

גלי מסכתא

הוכן ע"י ת"ח א' מיקירי ירושלים והופץ על ידי כולל עיון הדף
עיקר כללי מסקנת הסוגיות [ומקורות]
מיועד לאלו שלמדו הסוגיא לתועלת חזרה מקוצרת ושינון

מסכת תענית

כללים לשימוש

[] = מקור או טעם הדבר
() = הוספת פרט או תוספת ביאור
להל' = להלכה (כמובן לא למעשה)
מדאורייתא = מדאורייתא
לרש"י = שיטת רש"י כשתוס' חולקין - עי' בספר סיכומי גפ"ת את שיטת תוס' (וגם לעיקרי החידושים שבתוס')

בפעם הראשונה כדאי לדקדק מאד בדברי הסיכום כדי לתפוס מלא המובן לאור מה שלמדת בפנים הגמרא, ואח"כ לחזור בקלות הרבה פעמים שיהיו מחודדין בפיה.

נא להכניס השמטות החשובות בעיניך
נא להעיר הערות

©

כל הזכויות שמורות
תשנ"ט

כתובת להערות :
גפ"ת, רח' חזון איש 36
פעיה"ק ירושלים תובב"א
טל : 571-2016 (02)

מסכת תענית

פ"א מאימתי

גמ' ב. - י.

הזכרת גבורות גשמים:

ר"א - מיו"ט ראשון [כלולב דצריכים גשמים ומרצים על המים]
ר' יהושע במשנה - מיו"ט אחרון (רש"י - בשחרית)
ר' יהושע בברייתא - משעת הנחת לולב (לרש"י - בשביעי) [גשם סימן קללה בחג] (וניסוך המים כל ז' [הללמ"ס])
ר"י בן בתירה - משני בחג [כניסוך המים - ונסכיהם (יום ב'), ונסכיה (יום ו'), כמשפטם (יום ז')] = מי"ם]
ר"ע - משישי בחג [כניסוך המים - ונסכיה - ניסוך המים ויין]
ר"י - ר' יהושע בן בתירה - ממוסף יום שמיני
ת"א' בגמ' - לת"ק ג' חשון ולרשב"ג ז' חשון
לר"א מותר להזכיר גשמים כל השנה, ור' יהושע חולק
הזכרת טל, רוחות, עבים רשות [לא מיעצר]
{ת"ח קשה כברזל; ג' וכנסת ישראל שאלו שלא כהוגן}
מוריד הגשם בימות החמה מחזירין [רש"י - סימן קללה מפני הקציר]
לא אמר מוריד הגשם בימות הגשמים מחזירין

טל ומטר עד: ר"י - יו"ט ראשון דפסח

ר"י ה. - שיעבור הפסח (רש"י - וכ"ש מזכירין מוריד הגשם)

(לרבה (איתותב) - שיעבור זמן שחיטת פסח (לרש"י - מנחה ער"פ לא יזכיר))

ר"מ - שיצא ניסן [מלקוש]

{בימי יואל גדילה תבואה ביי"א יום; ירושלים של מעלה; קפצה זקנה על שמואל; יעקב לא מת; אילן במה אברכך; יורה ומלקוש}

רביעה	ראשונה	שניה	שלישית
ר"מ -	ג' חשון	ז' חשון	י"ז חשון
ר"י, ר"ג -	ז' [שיגיע האחרון לפרת]	י"ז	כ"ג
ר' יוסי, רשב"ג - י"ז		כ"ג	ר"ח כסלו (כחכמים דיוורה בכסלו)

רביעה ראשונה לשאול טל ומטר, שלישית לתענית יחידים אם לא ירד
רביעה שנייה - לנודר עד הגשמים, להיתר עשירים בלקט וכו', בזיתים, לרשות לעוברי דרכים בשדות עד אז, לזמן הביעור לתבן וקש
ברכת גשמים (מודים על כל טפה וטפה) משיצא חתן לקראת כלה (רש"י - טיפה בולטת כנגד טיפה נופלת, קילוח מים כנגד קילוח השוק)
{גדול יום הגשמים; ת"ח הגון; תורה לשמה סם חיים; תורה בחברותא; דב"ת כאש כעץ כמים יין וחלב;
עצירת גשמים: נתחייבו כליה, ביטול תרומות ומעשרות, לשה"ר, עזות, ביטול תורה, גזל, אין מתפללים בלחש, פוסקי צדקה ואין נותנין;
למודו קשה - משנתו אינה סדורה, רבו אינו מסביר פנים}
תפילת יחיד נשמעת רק אם משים נפשו בכפו, אבל בציבור אפי' בלי כוונה והוא רחום יכפר וכו'
{בעלי אמנה; מצדיק עצמו; שמח ביסורין; לא מצליח אתרתי; ברכה בסמוי מן העין;
מותר לנסות בעשר בשביל שתתעשר; באר ענן ומן; מטר בשביל יחיד}
ר"א - כל העולם שותה ממים של מטה ומתמתקין בעבים
ר' יהושע - ממים עליונים ועבים מקבלים מים מרקיע

{ א"י נבראת תחלה, ושותה מי גשמים תחלה ע"י הקב"ה בעצמו }

שאלת גשמים בגולה - ס' בתקופה [רש"י - מקום נמוך וא"צ מטר כ"כ]
רב, ר"פ להל' - וגם יום ס'; שמואל - לא יום ס'

רש"י ב. - ז.

ג' מפתחות לא נמסרו לשליח - לרש"י - לשליח א' ביחד

לר"א ניסוך המים - לרש"י - כל ז'

רש"י בר' יוחנן משמע דפוסק הזכרת מוריד הגשם בערב פסח

שמע גשמים מברך הטוב והמטיב

לשמה - משום כאשר ציוני ה'

גמ' י. - יב:

תענית יחידים (ת"ח) מ"ז חשון בה"ב (תענית קל)

ר"מ, רשב"א - ל"ק דרש"י - דוקא תלמיד (שואלו הל' ואומר) יכול לעשות עצמו כיחיד (ראוי

למנותו פרנס) (ל"ב דרש"י משמע שאסור)

ר' יוסי (ר"י), רשב"ג - לתענית יכול כ"א לעשות עצמו כיחיד

עבר הצרה - מתענה ומשלים

הולך ממקום שמתענין מתענה ומשלים [לרש"י - חומרי מקום שיצא משם]

{ לא יעורר קנאה ;

בדרך : לא יעיין בהלכה, לא פסיעה גסה, יכנס לעיר ביום, ירעיב עצמו [מעיו, מספיק מזון] ;

ברעבון : ירעיב עצמו, איסור תשמיש (תוס' - מנהג חסידות) חוץ מחסוכי בנים ;

יצער עם הציבור ; בפטירתו חותם על מעשיו ומצדיק הדין {

שמואל, ר' אלעזר הקפר - מתענה נקרא חוטא

ר' אלעזר - נקרא קדוש (כשיכול לסבול)

ר"ל - חסיד חוץ מת"ח [ממעט במלאכת שמים]

לן בתעניתו (רש"י - נמלך להתענות אחר שעבר מקצת הלילה) לא אומר עננו

[דלא קיבל עליו מעיקרא (רש"י - מאתמול כדרך שאר מתענין לשעות (ב"ח - ואף לא בלילה, ואי קיבל

תענית שעות הרשות בידו להתפלל עננו)]

מתענין לשעות ומתפלל עננו

קנקנין של נכרים מותרין אחר י"ב חודש (רש"י - בלא עירוי מים ג' ימים דהולך טעם יין נסך)

קבל חצי היום והתענה כל היום הוי תענית גמור

רב חסדא - תענית שעות - נטרד ולא אכל חצי היום ונמלך להתענות כל היום [תענית" עד שקיעה]

תענית בעי קבלה - רב - בזמן מנחה, שמואל - בתפלת מנחה - רש"י - סמוך לתחלת יום תעניתו

מותר לאכול - רבי (רש"י להל') - עד עלות, ר"א בר"ש - עד קרות הגבר (רש"י - אפי' פעם ראשונה)

רבא - עד שגמר סעודתו אא"כ לא סילק (רש"י - הטבלא),

ל"ב (רש"י להל') - עד שישן אא"כ מתנמנם

קבל תענית סתם ולא פי' תענית יחיד - רב - אסור בסנדל

מר זוטרא החליף סנדל ימין ושמאל ביום תענית

שמואל - אין תענית ציבור בבבל ליאסר בסנדל וכו'

רב - לזה תעניתו ופורע [נדר] חוץ מתענית חלום

ל"ק דשמואל חולק - אי מצי מצער נפשי' מתענה (ואי לא - לרש"י - א"צ לפרוע) [לציעורי קבל]

תענית חלום בו ביום, בשבת - ויתיב תעניתא לתעניתא

רש"י יא: - יב.

חלוק לבן של משה הבתי ידיים מחוט אחד שלא יחשדוהו שהוציא מעות הקדש בשפה ימי מגילת תענית שקדמו דוחה נדרו להתענות ב' וה' - לרש"י - וא"צ להשלים להל' אוכל עד שישן קבע ועד עלות

גמ' יב: - יד:

ג' תעניות שניות כחומרי תענית ציבור (כט' באב) ואיסור מלאכה ביום [אספו זקנים כעצרת], יום מעיינים במילי דמתא, קרה"ת והפטרה, בעינן רחמי
ז' אחרונות ג"כ מתריעין (שופרות (להוספת ברכות)),
למ"ד א' (לרש"י להר"א דגמ') - עננו (שבסוף סליחות), ונועלין חנויות
אחר י"ג תעניות ממעטין במו"מ, בבנין ונטיעת שמחה, בשאילת שלום ומתעטפין ויושבין כנזופין ויחידים מתענין עד שיצא ניסן
רב חסדא - ט' באב ואָבֵל אסורים לרחוץ (לרש"י - כל גופו) אף בצונן [אבלות] חוץ מתכפוהו אבליו זאח"ז
תענית ציבור מותר בצונן [אין תענוג] ופניו ידיו ורגליו בחמין
רבא - ל"ק - אָבֵל מותר בצונן [כבשר ויין], ל"ב - אסור
להל' - פניו ידיו ורגליו בצונן מותר אבל לא סיכה אא"כ להעביר זוהמא
סנדל מותר בדרך חוץ לעיר
עננו לתענית יחיד מח' אם בין גואל לרופא או בשומע תפלה (להל') [אין יחיד קובע ברכה לעצמו]
וש"ץ בין גואל לרופא
בג' ראשונות רק י"ח ברכות, בשניות - ב' תי' בגמ' אי כ"ד ברכות (רש"י - לא למסקנא) או י"ח ברכות
עוברות ומניקות מתענין רק באמצעיות [רש"י - ראשונות קלות, אחרונות נפיש]
מתריעין (רש"י - בשאר פורעניות) = בשופרות ויש מ"ד אף בעננו אבינו עננו
על חגבים ויתושין עננו ולא שופרות
לשאר פורעניות - ר' אמי (כרבי) אין מטריחין הציבור יותר מי"ג תעניות
ר' יוחנן (כרשב"ג) - עד שיענו משמים
בני ננוה בתמוז לרבי ורב ששת (להל') ישאלו שאילת מטר בשומע תפלה
לר"י ור"נ בברכת השנים
סגירת חנויות - בשני אבל לעת ערב מטיין (ולא נועלין ולא פותחין, דלת א' בלבד, איצטבא בפני פתח פתוח), וביום ה' פותחין לכבוד השבת
אדם חשוב לא יפול על פניו ולא יחגור שק אא"כ ידוע שנענה

רש"י יג. - טו.

ליל ט' באב מותר במלאכה (ואין מפרסמים)
לרבי יהודה בזה"ז הכל לפי השנים - לרש"י - סדר תעניות
ישרים עדיפי מצדיקים, מהרש"א - רשב"א - צדיקים עדיפי מישרים

פ"ב סדר תעניות כיצד

גמ' טו. - יח:

בו' אחרונות מוציאים תיבה לרחוב [בזיון בפרהסיא, גלות] ונותנים עליו אפר מקלה [עמו אנכי בצרה, בכל צרתם לו צר] וע"ג ראש נשיא, אב"ד, כ"א [אנו כאפר, זכר לאפר יצחק] במקום תפילין [פאר תחת אפר]

יוצאים לבית הקברות [אנו כמתים, יבקשו עלינו] ותוקעין

דברי כיבושין ע"י זקן, חכם, בעל צורה

ש"ץ - זקן ורגיל ומטופל ואין לו, אין גזל בביתו, ילדותו בלי שם רע, שפל, קול, בקי

ש"ץ מוסיף בגואל ישראל מי שענה את אברהם וכו', ושש ברכות:
זכרונות (לר"י מלכים א' ח') מי שענה את אבותנו על י"ס - בא"ה זוכר הנשכחות,
שופרות (לר"י ירמ' י"ד) יהושע בגלגל - בא"ה שומע תרועה,
תהילים ק"כ - שמואל במצפה - בא"ה שומע צעקה (וי"א שומע תפלה)
אשא עיני - אליהו בהר הכרמל - בא"ה שומע תפלה (וי"א שומע צעקה)
ממעמקים - יונה ממעי הדגה - בא"ה העונה בעת צרה
תפלה לעני - את דוד ואת שלמה בנו בירושלים - בא"ה המרחם על הארץ (סומכוס - ברוך משפיל הרמים)

אחר כל ברכה תקיעת, תרועת הכהנים; ובמקדש (שער המזרח והר הבית) מוסיפין סמוך לחתימה ברוך ה' אלקי וכו' ועונין בשכמל"ו ותוקעין וחזן הכנסת חוזר "מי שענה"

אומרים מלכיות (רש"י), זכרונות ושופרות בשעת מלחמה

אנשי משמר ובית אב לחכמים לא מתעניין בג' ראשונות
משמר לא משלימין ובית אב לא מתעניין לר' יהושע בג' ראשונות, לחכמים בג' שניות
משמר מתעניין ובית אב לא משלימין לר' יהושע בשניות, לחכמים באחרונות
שניהם מתעניין באחרונות לר' יהושע

תמיד אנשי משמר לא ישתו יין בלילה [שמא תכבד העבודה ויסייעו] ובית אב אף לא ביום
ובזה"ז - המכיר בית אב שלו לא ישתה (יותר מרביעית) ביום ההוא (רש"י - ובלילה מותר),
והמסתפק יחמיר כל השבוע, השנה [שמא יבנה]; ורבי חולק [לא חיישינן]

אנשי מעמד אסורים מלספר ומלכבס [שלא יכנסו מנוולין] חוץ מיום ה' [כבוד שבת]

מצוה להסתפר - מלך כל יום, כה"ג כל ע"ש, הדיוט כל ל' בזמן ביהמ"ק

עבודה פרועי ראש במיתה [היקש לשותויי יין], לרב אשי - אבל לא מחלל עבודה

מגילת תענית - דלא למספד - גם לפניו (לר' יוסי ולאחריו) אסור (לרב אשי - בתענית בלבד (אא"כ מוטל בין ב' יו"ט))

אבל לא שבת ויו"ט ור"ח [דב"ת א"צ חיזוק]
דלא להתענות לר' יוסי גם לפניו אסור
לרשב"ג בין לפניו בין לאחריו מותר

{ י"ב אדר - יום טוריינוס, י"ג - יום ניקנור, כ"ח - בטלו גזירת תורה מילה ושבת }

ג' שניות - הב"ה, ר' יוסי - בה"ב ג"כ

גזרו תעניות והתחילו להתענות (מח' - ג', א') ובא ר"ח -
ר"ג - מתענה ולא משלים עד חשיכה, חכמים - משלים

רש"י טו. - יח.

אפר מקלה - לרש"י - אפר ממש ולא עפר

לרש"י - אחר כל ברכה א' מריעין תחלה, ב' תוקעין תחלה וכו'

גזרו תענית ביו"ט דמגילת תענית, בטלו כל ימי יו"ט ההוא

פ"ג סדר תעניות אלו

גמ' יח : - כו.

מתריעין מיד (רש"י - חומר ז' אחרונות מיד):

(1) צמחים שלא צמחו או נשתנו, (2) רעב - אפי' פירות בזול ואין כסף, (3) מ' יום הפסק בין גשם רביעה ראשונה לשנייה, (4) לא ירדו לצמחים\לאילן בפסח (לרשב"ג אף בשביעית עבור עניים)\לבורות בחג או בשאין מים לשתות

תענית עם מתריעין: (1) על עיר א' שלא ירדו, (2) דבר ג' מתים בג' ימים (דוקא) ל- 500 אנשים) או (3) מפולת (בריאות ואינן ראויות ליפול) בעיר אחת וסביבותיה - ת"ק - מתענות ולא מתריעות, ר"ע - מתריעות ולא מתענות

מתריעין בכל מקום :

(1) שדפון, (2) ארבה, (3) חיות משולחת (בעיר ביום, בשדה סמוכה לאגם ורצתה אחרי אנשים, עומדת ולא נחבאת באינה סמוכה לאגם), (4) חרב (אפי' של שלום שעוברת)

רב הונא - אין מאכילין מאכל אדם לבהמה [רש"י - ביזוי אוכלין - כבועט בטובתו ית', חסה תורה על ממון ישראל]

לר"מ - ג' מתים ביום א' = דבר [קרב נגיחותיו לא כ"ש]

גוזרין תענית כשיש מותנא (דבר) בחזירי, במקום רחוק שאין ביניהם הפסק מעברא, בא"י, כשיש שיירות

עיר שהקיפיה גייס או נהר, ספינה מטורפת בים -

ת"ק - בשבת מתריעין עננו

ר' יוסי - לעזרה ולא לצעקה (רש"י - שיבואו לעזור ולא תפלה,

ל"ב דרש"י - מתפללין ביחיד לעזרה בעלמא ולא בקול רם)

ר"ש התימני - מתריעין עננו בשבת על הדבר

ר"ע וחכמים - אפי' בחול לא [רש"י - דגזירה היא]

מתריעין על צרות אבל לא על רוב גשמים [אין מתפללין על רוב הטובה]

אלא בגולה (שלא יהא בתייהם קבריהם), רש"י במשנה - במקלקלין תבואות

{משחרב בהמ"ק נעשו גשמים צימוקין; יש שנה שגשמיה מרובין/מועטין, בזמן/שלא בזמן;

נקדימון בן גוריון; נקדמה חמה בעבור משה יהושע ונקדימון;

קללת אחיה השלוני (כקנה) טובה מברכת בלעם (כארו); ר"א בר"ש ביקש מחילה ממכוער;

אל יעמוד במקום סכנה; צדקת רב אדא ב"א ורב הונא; אילפא לסחורה ור' יוחנן לתורה; נחום איש

גם זו; אדם מכבד מקומו;

שלום מרקיע לאבא אומנא כל יום, לאביי ע"ש, לרבא עיו"כ; שומר על צניעות, בדחנים ועושי שלום

בני עזה"ב; יאשיהו; גשמיכם בעתם - ליל ד' ושבת;

חוני המעגל, נכדיו אבא חלקיה וחנן הנחבא; מעשה ניסים בגזירת צדיקים; מטר בתפלת ובזכות

צדיקים; עניות דר' חנינא בן דוסא ור' אלעזר בן פדת {

מפסיקים תעניתם כשירד גשם (כשיעור מענית המחרישה לר"מ, טפחיים בקרקע בינונית לחכמים) לפני

נץ לר"מ, חצות [רש"י זמן אכילה] לר"א ור"ט ור"י, ט' שעות לר' יוסי - אבל לאח"כ ישרימו -

ועושים יו"ט וקוראים הלל הגדול על נפש שבעה (אא"כ יש חשש שכרות)

רש"י כא. - כה:

מגדלין ומעשירין ראש ישיבה משלהן כבכהן גדול

שכינה על הר סיני עד לוחות אחרונות ומשם ניתנו כל המצות עד הקמת המשכן ושם על הכפורת נשנית כללותיה ופרטותיה

לפוט א' ברש"י - שדפון וירקון כל שהוא למתריעין, אבל להתענות בעי כמלא פי תנור

ציבור פוסקים מתענייתם כשירד גשם, אבל יחיד שעברה צרה מתענה ומשלים

פ"ג סדר תעניות אלו

גמ' יח : - כו.

מתריעין מיד (רש"י - חומר ז' אחרונות מיד):

(1) צמחים שלא צמחו או נשתנו, (2) רעב - אפי' פירות בזול ואין כסף, (3) מ' יום הפסק בין גשם רביעה ראשונה לשנייה, (4) לא ירדו לצמחים\לאילן בפסח (לרשב"ג אף בשביעית עבור עניים)\לבורות בחג או בשאין מים לשתות

תענית עם מתריעין: (1) על עיר א' שלא ירדו, (2) דבר ג' מתים בג' ימים (דוקא) ל- 500 אנשים) או (3) מפולת (בריאות ואינן ראויות ליפול) בעיר אחת וסביבותיה - ת"ק - מתענות ולא מתריעות, ר"ע - מתריעות ולא מתענות

מתריעין בכל מקום :

(1) שדפון, (2) ארבה, (3) חיות משולחת (בעיר ביום, בשדה סמוכה לאגם ורצתה אחרי אנשים, עומדת ולא נחבאת באינה סמוכה לאגם), (4) חרב (אפי' של שלום שעוברת)

רב הונא - אין מאכילין מאכל אדם לבהמה [רש"י - ביזוי אוכלין - כבועט בטובתו ית', חסה תורה על ממון ישראל]

לר"מ - ג' מתים ביום א' = דבר [קרב נגיחותיו לא כ"ש]

גוזרין תענית כשיש מותנא (דבר) בחזירי, במקום רחוק שאין ביניהם הפסק מעברא, בא"י, כשיש שיירות

עיר שהקיפיה גייס או נהר, ספינה מטורפת בים -

ת"ק - בשבת מתריעין עננו

ר' יוסי - לעזרה ולא לצעקה (רש"י - שיבואו לעזור ולא תפלה, ל"ב דרש"י - מתפללין ביחיד לעזרה בעלמא ולא בקול רם)

ר"ש התימני - מתריעין עננו בשבת על הדבר

ר"ע וחכמים - אפי' בחול לא [רש"י - דגזירה היא]

מתריעין על צרות אבל לא על רוב גשמים [אין מתפללין על רוב הטובה] אלא בגולה (שלא יהא בתייהם קבריהם), רש"י במשנה - במקלקלין תבואות

{משחרב בהמ"ק נעשו גשמים צימוקין; יש שנה שגשמיה מרובין/מועטין, בזמן/שלא בזמן;

נקדימון בן גוריון; נקדמה חמה בעבור משה יהושע ונקדימון;

קללת אחיה השלוני (כקנה) טובה מברכת בלעם (כארו); ר"א בר"ש ביקש מחילה ממכוער;

אל יעמוד במקום סכנה; צדקת רב אדא ב"א ורב הונא; אילפא לסחורה ור' יוחנן לתורה; נחום איש גם זו; אדם מכבד מקומו;

שלום מרקיע לאבא אומנא כל יום, לאביי ע"ש, לרבא עיו"כ; שומר על צניעות, בדחנים ועושי שלום בני עוה"ב; יאשיהו; גשמיכם בעתם - ליל ד' ושבת;

חוני המעגל, נכדיו אבא חלקיה וחנן הנחבא; מעשה ניסים בגזירת צדיקים; מטר בתפלת ובזכות צדיקים; עניות דר' חנינא בן דוסא ור' אלעזר בן פדת {

מפסיקים תעניתם כשירד גשם (כשיעור מענית המחרישה לר"מ, טפחיים בקרקע בינונית לחכמים) לפני נץ לר"מ, חצות [רש"י זמן אכילה] לר"א ור"ט ור"י, ט' שעות לר' יוסי - אבל לאח"כ ישרימו -

ועושים יו"ט וקוראים הלל הגדול על נפש שבעה (אא"כ יש חשש שכרות)

רש"י כא. - כה:

מגדלין ומעשירין ראש ישיבה משלהן כבכהן גדול

שכינה על הר סיני עד לוחות אחרונות ומשם ניתנו כל המצות עד הקמת המשכן ושם על הכפורת נשנית כללותיה ופרטותיה

לפוט א' ברש"י - שדפון וירקון כל שהוא למתריעין, אבל להתענות בעי כמלא פי תנור

ציבור פוסקים מתענייתם כשירד גשם, אבל יחיד שעברה צרה מתענה ומשלים

פ"ד בשלשה פרקים

גמ' כו. - כח:

נשיאת כפים בתעניות מעמדות וביו"כ

ר"מ - אף במנחה ונעילה [אין שכרות]

ר"י - לא במנחה ונעילה [גזרו אטו כל יום דשכיחא שכרות]

ר' יוסי - במנחה אין [גזרו], בנעילה יש [ליתא בכל יומא]

הל' כר' יוסי והאידנא יש במנחה בתענית [סמוך לשקיעה כנעילה]

שכור אסור בנשיאת כפים [סמיכה לפ' נזיר, לשרתו ולברך בשמו - רש"י - מעין עבודה]

חצי המשמר (כהנים ולוים) עולה ליריחו לספק מים ומזון לאחיהם בירושלים

שמואל - עיקר שירה בפה, ר"ש ב"א - בכלי - לעיכובא

מח' תנאים אם משה תיקן ח' או ט"ז משמרות

אנשי מעמד שבירושלים מתפללין שיתקבל התמידין ברצון,

ואנשי מעמד (רש"י - שבעריהן) יושבין בתענית יום ב', ג', ד', ה'

ולא ביום א' [י"ג במשנה - שלא יצאו מענג לתענית, מפני הנוצרים, דחלוש - יום ג' ליצירתו,

איבוד נשמה יתירה]

אנשי מעמד קורין במעשה בראשית כל יום בשחרית ובמוסף בס"ת, ובמנחה כולן קורין על פה, רש"י - בנעילה אין פרשה

פרשה של ה' פסוקים - אם יכול לקרות בפ' אח"כ - השני קורא ב' מזו וא' \ וג' מאחרת,

ואם לאו לרב דולג פסוק למפרע, לשמואל פוסק באמצע פסוק [גזרה משום הנכנסין והיוצאין

באמצע]

מעמד (רש"י - שבירושלים) נדחית שחרית מפני הלל - אבל לא דר"ח [לאו דאו']

מוסף מפני קרבן מוסף

הו"א דר"ע - נעילה (רש"י - וכ"ש במנחה) מפני טירדת קרבן מוסף (רש"י - אין מעמד בנעילה), ור' יוסי חולק

מנחה מפני קרבן עצים (אבל לא נעילה)

בן עזאי, ר' יהושע - מנחה מפני ק' מוסף

נעילה מפני ק' עצים ולא מנחה [מנחה מדב"ת ונעילה מדב"ס]

נדבת וקרבן עצים - א' ניסן, ה' תמוז (משפ' דוד), ה' אב, ז' אב, י' אב,

ט"ו אב (זתא, כהנים, לוים, טועה בשבטו), כ' אב (ר"מ - דוד, תנא לר' יוסי - יואב),

כ' אלול (ר"י - דוד, תנא לר' יוסי - ואב), א' טבת

רש"י כו. - כח:

על כל משמר היה מעמד בירושלים, ולבד אלו היו כ"ד מעמדות בכל עיר

הלל חנוכה דנביאים תקנוהו שיהו אומריין על גאולה מצרה - כדאורייתא דמי ודחי מעמד

גמ' כח: - לא.

י"ז בתמוז - לוחות, תמיד, הובקעה העיר, שריפת תורה, צלם בהיכל

ט' באב - נגזר שלא יכנסו לארץ, חרב א', ב', ביתר, נחרשה

אב ממעטין בשמחה - לישתמיט מדינא בהדי נכרי

{ בכיה לדורות; אתחלתא דפורענותא עדיפא; ביטול גזרה על ר"ג; מפתחות ההיכל למעלה }

משנתנו - שבת שחל ט' באב אסור מלספר ומלכבס (ר"נ, ר' אלעזר - ללבוש (איתותב), רב ששת - אפי'

להניח) חוץ מיום ה' [כבוד השבת]

(לר"נ - ביש רק חלוק א' יכבס וילבוש ביום ה')

לר"מ - מר"ח עד התענית, לר"י - כל החודש, רשב"ג - כל אותה שבת
 אסור ללבוש כלי פשתן מגוהצין - שמואל - אפי' בימי השבוע אחר ט"ב, ורב חולק
 ט' באב בע"ש ולא כבס ביום ה', מותר בע"ש מן המנחה ולמעלה ולייט עלה אביי
 לת"ק דר' יוסי ט' באב שחל ביום ג', ד' - קורא לתורה רק א'
 אסור לאכול ב' תבשילין, בשר ויין בסעודה המפסקת כשהיא מו' שעות ולמעלה
 רשב"ג - ישנה - ימעט מהרגילות (רש"י בחכמים דר"מ - שינוי בתבשילין - ומיעוט בבשר ויין)
 ומותר בבשר מליח (ב' ימים ולילה א') ויין מגתו כל זמן שתוסס (ג' ימים)
 מנהג ר"י - פת חריבה ומלח ומים ויושב בין תנור וכיריים וכמתו מוטל לפניו
 ת"ק - אסור לרחוץ בסעודה המפסקת, ור' ישמעאל בר"י חולק
 לת"ק לימוד בט"ב מותר במקום שאינו רגיל לקרות ולשנות [רש"י - אית לי' צער], ור"י חולק
 אפי' במקום שנהגו לעשות מלאכה ט"ב ת"ח בטלים, רשב"ג - יעשה עצמו כת"ח
 ר"ע - אינו רואה סימן ברכה, חכמים - אינו רואה בשמחתה
 מי שיכול חייב בכפיית המטה, לר"י גם בשאר מיטות, לחכמים רק מטתו
 ט"ו באב: א) הותרו שבטים זב"ז, ב) הותר שבט בנימין לקהל, ג) כלו בו מיתי מדבר וחזר הדיבור
 למשה (רש"י - ביחוד וחיבה, י"א - פה אל פה וביום), ד) ביטל הושע בן אלה פרוסדאות של ירבעם,
 ה) קבורת הרוגי ביתר (הטוב והמטיב), ו) פסקו מלכרות למערכה
 { בנות שואלין זמ"ז; אשה - ליופי, לבנים, לשם שמים; לעתיד מחול לצדיקים }

רש"י כט. - כט:

לרש"י - המרגלים חזרו בח' באב

כיבוס שלנו מותר לפני ט' באב

הדרן עלך מסכת תענית